

міжнародної команди. Це своєрідна мова проєктного менеджменту, що долає національні та культурні кордони, створюючи єдине поле взаєморозуміння та ефективної співпраці. Правильне вживання ідіом дозволяє знизити рівень комунікативної напруги, подолати стереотипи міжнародної взаємодії, демонструвати повагу до культурного різноманіття та створювати відчуття єдності команди. Англійські ідіоми є потужним інструментом подолання міжкультурних бар'єрів у проєктному менеджменті. Вони не лише полегшують комунікацію, а й сприяють формуванню ефективного міжнародного середовища.

Список використаних джерел:

1. Мишак О.О. Прагматичні ідіоми в сучасній англійській мові. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки». 2012. № 2(4). С. 187 – 191.
2. Коваль Л.М., Чаплик О.А., Масон С.Р. Використання ідіом у сучасному англійському діловому дискурсі. Науковий вісник НЛТУ України. 2020, т. 30, № 3. С. 122–125.
3. Герцовська Н., Шпеник Т. Підходи до класифікації англійських ідіом: тематичний аспект. Сучасні дослідження з іноземної філології. 2021, т. 19, № 1. С. 27 – 39.
4. Rossi, M. Terminological metaphors and the nomadism of specialized terms: Some observations on intralinguistic and interlinguistic variation. Chapter 8. In Multiple Perspectives on Terminological Variation. 2017. 181–212.

ВЕРБАЛЬНЕ ВІДТВОРЕННЯ ФОРМУЛИ ПРОХАННЯ В ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКИХ ЗАМОВЛЯНЬ

Світлана Шуляк

*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри прикладної лінгвістики,
зарубіжної літератури та журналістики,*

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,

E-mail: shulyak_svitlana@ukr.net

Прохання, за визначенням І. Гунчика, – це «структурна інваріантна одиниця оказіонально-обрядового тексту, що становить шанобливе імперативне послання до вищих божественних сил, яке передбачало отримання адресатом певної допомоги чи благословення у реальному вирішенні тієї чи іншої проблемної обрядової ситуації» [1, с. 92].

Метою дослідження є вербальне відтворення формули прохання в текстах українських народних замовлянь.

Формула прохання виражена дієсловами наказового способу однини чи множини, як-от: допоможи мені, допоможіть мені, станьте до помічі, стань мені на поміч, станьте мені в допомозі, я тебе прошу та ін. у замовляннях від

пристріту: *Святий отче Миколаю, угоднику Божий, помошнику скорий, **допоможи мені** ласкою своєю небесною пристрїт вимовити і виговорити [2, с. 29]; Святий Миколає, святий Йосипе, святий Зосиме! / **Станьте, отче, до помочі**, дихніть своїм святим духом, **поможіть мені** відмовити, вимовити, визволити пристрїт [2, с. 29]; Пресвятая Богородице, **стань мені на поміч**, од рижої масти, од жовтої кости. Пристрїт визивати, й вимовляти, й на пуці висилати [2, с. 89]; бешихи: Бешишнику, **я тебе прошу**, відступися від молитвенного, народженого Івана, бо ти тут укорінився і пустив парості по всіх суставах, і по семи десяти семи жилах, і поки я тебе не знала, поти я тебе і не зганяла; тепер я стала знати, стала матері Божої **прохати**, стала Матір Божя мені в помочі стояти. Розійдися і по полям, і по морям, і по лісам, де люди не ходять, де вітер не віє, де собаки не брешуть, по лугам, по очеретам, де хати пусті і де замки пусті [2, с. 58]; підвію: Хвороба, що називається підвієм (параліч), буває, за народним віруванням, від підвіяння хворого вітром, а особливо вихором. Від неї може пособити тільки баба, викачуючи хворого яйцем. Приступаючи до цього діла, баба нашіптує так: «Стань мені перишим разом, / Літшим часом, / Стань мені, Господи, / **Допоможи!**» [2, с. 64]; укусу змії: Помолімося Богу і Матері Божій, Пречистій Святій, і всім святим, преподобним. Під сонцем під жорстоким і під лісом, під чорним, під високим, там стоїть верба: під тією вербою сімсот коренів, і на тій вербі сімсот канатів, і на тих канатах сидить цар Хан і цариця Ханиця: і **прошу** я царя Хана і царицю Ханицю, і власників їх, і допоможіте, і вийміте три зуби лихих з рижого коня, з крові чорної, з кости жовтої, з шерсті рижої! [2, с. 94]; привернення кохання: Вночі стають на порозі хати / і тричі моляться до місяця: / – Місяцю молодий, / На тобі хрест золотий! / І ти, ясна зірниця – Місяцева супутниця! **Станьте мені в допомозі**: / Хай до мене милий, коханий (...) / пригорнеться! / Як ти, місяцю, сіяєш Богові й людям, / Щоб я так сіяла і вгодна була / Богові, (...) та людям [2, с. 79].*

Важливим елементом формули прохання є звертання до християнських святих (Господи, Боже): ***Господи**, ти дав мені оружїє своє – хрест, і затрепещуть всякі болісті від сили його. Не залишай мене, Боже, ласки своєї, настав і направ мене, збав від всякого зла в ділах моїх і помислах. Амінь [2, с. 63]; **Боже** з високості, дай тіло на цїї кості! [2, с. 52]; Сохрани мене, **Господи**, / Од всякого зла [2, с. 117]; Дай, **Боже**, Тебе випроводити, / А другого діждати [2, с. 85]; Дай же, **Боже**, щоб за мною, (Устею), красунею, (Василь) так плакав, аж поки не полюбив, а тоді жалів, других не любив [2, с. 81].*

Небесні світила (зорі-зориці, вечірня зірниця) теж є частиною формули прохання в текстах замовлянь, як-от: *Ви, **зорі-зориці**, / Вас на небі три сестриці, / Одна вечірня, друга полунічна, третя світова. / Вечірня, зануди, полунічна, зачепи, / А світова раба Божого (ім'я) до раби Божої (ім'я) / Приверни [2, с. 75]; – **Вечірня зірнице**, рідна сестрице; перва похвала, друга покраса, третя прекрасна Настасія. Похвало, похвалися, покрасо, покрасися, а ти, прекрасна Настасія, прибав Божою роси моїй (масть) корові [2, с. 77-88].*

З проханням зверталися до хвороби (пристріт) у замовлянні ***Пристріче, пристріче**, добрий чоловіче! Сядь собі на містечку, на золотім кріслечку; тут*

тобі не бушувать, не воювать і костей не ломить [2, с. 32].

Варючи приворотне зілля (терлич), примовляли: – **Терлич, терлич!** *Десятьох приклич, а з десятьох дев'яťох, а з дев'яťох восьмерох, а з восьмерьох семерьох, а з семерьох шестерьох, а з шестерьох – п'яťерьох, а з п'яťерьох чотирьох, а з чотирьох трьох, а з трьох двох, а з двох одного та доброго* [2, с. 81].

Вода, земля, берег також є важливими концептами картини світу наших пращурів, тому звертання до них засвідчені у текстах замовлянь від усіх хвороб: **Водо Єлено!** *Очищаси луги і береги, очисти мене від усього злого, болісті й слабості* [2, с. 74]; для привернення молока: – **Добрідень, земле Тетяно, а вода Оляно,** *наповни землю травою, криниці водою. Наповни мою (масть) корову Божою росою (молоком)* [2, с. 87]; **Добрідень, Іван Берег,** *наповняєш землю травою, береги водою, а рибу лускою. Наповни мою (масть) корову Божою росою* [2, с. 87].

З проханням зверталися до криниці: **Добрідень тобі, кринице!** */ В тебе є три джерелі: / Одне водяне, друге медове, / А третє молочне, / Моїй рудій корові помочне. / Не треба мені / Ні водяного, ні медового. / Дай мені молочного...* [2, с. 88], або ж до корови: **Гей, коровко,** *до води, ногами тупоти, ушима махай, очима кліпай, а хвостом замітай та йди на високу гору, там шовкова трава родить. Траву паси, а росу пий, та принеси хазяїці відро молока, густу сметану та жовте масло* [2, с. 86].

Зверталися з проханням про допомогу привернути кохання і до міфічних істот, наприклад: **Отець домовий!** *Скоч додола та принеси мого (Івана) до мого дому; неси його душу, неси його кості, неси його живіт, біле лице, і щире серце якнайскоріше, якнайпрудчійше: в цей час, в цю годину* [2, с. 76].

Таким чином, формула прохання в текстах українських народних замовлянь містить звертання до християнських персонажів (Господь, Бог, святий Йосип, святий Зосим, Пресвята Богородиця); небесних світил (місяць, зорі); хвороби (пристріт); води, землі, берега, криниці, лікувальних трав, корови, домового та ін. У замовляльних текстах прохання може займати як постпозицію, так і препозицію відносно звертань. Досліджувана формула виражена дієсловами наказового способу однини чи множини (допоможи, допоможіть та ін.).

Список використаних джерел:

1. Гунчик І. Український магічно-сакральний фольклор: структура тексту та особливості функціонування : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 232 с.
2. Замовляння. М.К. Дмитренко. К. : Видавець Микола Дмитренко, 2007. 124 с.